

AMSTERDAMSE
KUNSTRAAD

CULTURELE
INVESTERINGSREKENING
2022

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	03
RUIMTE VOOR KUNST EN CULTUUR	04
INVESTERINGEN	05
1. Amsterdam-Zuidoost	05
2. Vrije ruimte	06
3. Broedplaatsen, ateliers en atelierwoningen	07
4. Nachtcultuur	09
5. Referentienorm	09
6. Kunst in de openbare ruimte	09
7. Kunst- en cultuureducatie	10
8. OBA	10
9. Nationaal Slavernijmuseum	11
10. Positie (jonge) organisaties en makers	11
BUDGET KUNST EN CULTUUR	12
COLOFON	17

INLEIDING

Op verkiezingsdag presenteert de Amsterdamse Kunstraad de Culturele Investeringsrekening 2022. In dit advies signaleert de kunstraad urgente investeringen voor de komende coalitieperiode en de twee periodes daarna. Prioriteiten voor een stad waar ontworpen, ontwikkeld, en gebouwd wordt, in lijn met de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 die de gemeente in 2021 presenteerde.

De stad groeit. Het budget voor kunst en cultuur groeit niet mee. De verdichting van de stad neemt toe en de ruimte voor kunst en cultuur wordt steeds schaarser. Individuele makers hebben het nakijken: geen woning, geen werkruimte en amper inkomsten. Kunstenaars verlaten de stad, een enorm cultureel kapitaal gaat verloren.

Kunst en cultuur zijn bepalend voor de identiteit van Amsterdam, op verschillende niveaus. Van de economie tot het onderwijs, de gezondheid, de sociale cohesie, de leefbaarheid, duurzaamheidsvraagstukken en de groei van de stad: de waarde van kunst en cultuur voor de stad is enorm.

Toch heeft de stad op een begroting van ruim 6,5 miljard euro nog geen 200 miljoen euro begroot voor kunst en cultuur. Daar waar kunst en cultuur juist de essentiële schakel kan zijn, is het al jaren kind van de rekening. Bovendien heeft de coronacrisis de sector zwaar getroffen. Vanuit de groei van de stad bekeken en het belang van kunst en cultuur voor de stad is de kunstraad van mening dat het cultuurbudget moet worden herzien. Want door te investeren in kunst en cultuur, investeert Amsterdam in haar eigen toekomst. De stad heeft die verantwoordelijkheid voor de volgende generaties.

De kunstraad adviseert de ingeboekte bezuinigingen terug te draaien en het budget voor kunst en cultuur structureel te verhogen.

Alle Amsterdammers moeten ruim toegang hebben tot kunst en cultuur – van maker tot toeschouwer en deelnemer. Kunst en cultuur moet meegenomen worden in de groei van de stad. Met een langetermijnvisie en een plan voor de komende tien tot vijftien jaar.

De toekomstige wethouder Kunst en Cultuur staat voor een belangrijke opgave. Veel van de uitdagingen en oplossingen liggen bij de inrichting van de groeiende stad. Gegeven de noodzakelijke aandacht voor kunst en cultuur bij de stedelijke ontwikkeling, adviseert de kunstraad daarom bij de benoeming van het nieuwe college de portefeuille voor de wethouder Kunst en Cultuur te koppelen aan de portefeuilles Ruimtelijke Ordening en Grondzaken: wethouder Ruimtelijke Ordening, Grondzaken en Kunst en Cultuur.

RUIMTE VOOR KUNST EN CULTUUR

De kunstraad roept op te investeren in ruimte voor kunst en cultuur. Er moet blijvend plek worden gemaakt voor vrije ruimte, waar door kunstenaars en creatieven geëxperimenteerd kan worden. Er moet plek zijn voor kunst in de openbare ruimte, voor non-commercialiteit op straat. Er is meer woon- en werkruimte voor makers nodig. Maar ook ruimte in het kunstenplan, met meer aandacht voor in- en doorstroom. Gevestigde instellingen moeten kunnen doorontwikkelen en zich kunnen verhouden tot hun (inter)nationale 'tegenhangers'. Er is een professionalisering van de sector nodig, waarbij fair pay de norm is. En ruimte bij de vormgeving van subsidieregelingen – meer vertrouwen en minder verantwoording.

Bij de verdeling van de schaarse ruimte zijn toegankelijkheid van kunst en cultuur en spreiding, tot in alle wijken van de stad, belangrijk. Waar de zeven stadsdelen van Amsterdam veel overeenkomsten kennen, zijn ze ook zeer verschillend in samenstelling van inwoners, groei en het daaraan gekoppelde (culturele) voorzieningenniveau. Elk stadsdeel en elke wijk heeft andere behoeften en bevindt zich op een ander punt van ontwikkeling. Er bestaan en ontstaan veel nieuwe culturele initiatieven, maar vaak zijn er problemen met de financiering ervan.

Het gemeentebestuur is, zeker ook door de inspanning van wethouder Meliani, ervan doordrongen dat aandacht voor de grote wijken buiten de 'binnenring' van de stad noodzakelijk is. In haar beleid focust de gemeente sinds enkele jaren op Nieuw-West, Noord en Zuidoost. Zo is bij het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) een (beperkt) budget belegd voor de 'culturele voorzieningen' in deze drie stadsdelen. Maar dat is niet genoeg. Er is in de hele stad maatwerk nodig op stadsdeel- en zelfs op wijkniveau, waarbij de stadsdelen nauw betrokken zijn. De culturele infrastructuur in stadsdelen schiet vaak tekort en moet vertaald worden in langdurig uitvoeringsbeleid.

De kunstraad constateert dat er een hoge prijs is betaald voor de omvorming van stadsdeelraden naar bestuurscommissies. Door deze landelijke ingreep in 2014 ontstond er veel minder slagkracht voor de stadsdelen, terwijl juist op dit niveau (artistieke) ontwikkeling sneller gezien wordt. Na de gemeenteraadsverkiezingen verandert de inrichting van het bestuurlijk stelsel en krijgen de bestuurscommissies iets meer invloed. De slagkracht van de benoemde bestuurders wordt echter bepaald door budget en mandaat. **Stadsdelen moeten over meer budget kunnen beschikken.**

In deze investeringsrekening heeft de kunstraad extra aandacht voor Zuidoost, waar grote investeringen gezien de groei van het stadsdeel in combinatie met de in te halen achterstand van de culturele infrastructuur het meest urgent zijn. De grote evenementen in het Arenagebied bedienen de behoeften van de lokale bewoners onvoldoende.

De Culturele Investeringsrekening 2022 wordt gevolgd door een Verkenning van het culturele landschap van Amsterdam, ter voorbereiding op het nieuwe kunstenplan. In die Verkenning gaat de kunstraad verder in op de verschillende knelpunten in de sector, in de stad en in de verschillende stadsdelen.

INVESTERINGEN

De kunsteraad roept op te investeren in de groei van de stad. Het kunstenaarsplanbudget moet worden verhoogd, evenals de stadsdeelbudgetten. Ook zal het, zeker in 2022, nodig blijven te investeren in noodsteun. In dit advies vraagt de kunsteraad specifiek aandacht voor tien concrete investeringen.

1. Amsterdam-Zuidoost

Stadsdeel Zuidoost is exemplarisch als het gaat om de groei van de stad en een voorzieningenniveau dat niet meegroeit. Het stadsdeel is door zijn ligging, maar ook door zijn rijkdom aan culturen en zijn 170 nationaliteiten een stad op zich. Er wonen 90.000 mensen, daarmee is het qua inwoneraantal nu al zo groot als Amstelveen of Alkmaar. In de komende dertig jaar is nog eens een toename van bijna veertig procent voorzien. Dan is Zuidoost vergelijkbaar met een stad als Maastricht.

Zuidoost heeft één theater. Met een te kleine zaal, amper horecafaciliteiten en een pand dat in het geheel niet voldoet aan de eisen van een hedendaags theater. Veel initiatieven hangen in het stadsdeel noodgedwongen van tijdelijkheid aan elkaar. Broedplaatsen verdwijnen en instellingen als OSCAM en Dutch Gospel Arts Institute leiden ondanks hun succes een nomadisch bestaan. NoLIMIT is door gebrek aan financiële middelen van cultuurhuis, waar jongeren de ruimte kregen om zich te ontwikkelen in artistieke disciplines, geworden tot een buurthuis waar verhoudingsgewijs weinig gebeurt.

Er is ook beweging. In Bijlmer West/Amstel III komen nieuwe locaties voor cultuur, in het Zandkasteel krijgen kunstenaars een plek, en in de K-buurt hebben bewoners zelf een plan voor herontwikkeling gemaakt. Maar het enorme talent dat het stadsdeel rijk is – zowel beginnend als professioneel – krijgt vooralsnog te weinig ruimte en inspiratie. De mogelijkheden hiervoor zijn veelal afwezig. Er is nooit goed geïnvesteerd in (culturele) voorzieningen en die achterstand wordt met de snelle groei van het stadsdeel alleen maar groter.

Er is een Masterplan Kunst en Cultuur Zuidoost nodig om een schaa sprong te maken die recht doet aan de omvang en groei van het stadsdeel. En het is nu of nooit: de komende jaren zijn bepalend voor de verdeling van ruimte in Zuidoost. In een stedenbouwkundige visie moeten daarom plekken worden geoordekt en gereserveerd voor culturele functies. Ook (de bestemming van) het potentieel dat er al is, zoals Boerderij Langerlust – het voormalig buitenhuis van de familie Van Loon – moet hierin meegenomen worden. De bestaande culturele infrastructuur van Zuidoost moet worden versterkt en heeft een meerjarige impuls nodig op verschillende niveaus.

- [Kunst en Cultuur Unie Zuidoost](#): faciliteer de totstandkoming van een Kunst en Cultuur Unie Zuidoost, waarin de expertise gebundeld wordt van al die mensen die aan de toekomst van Zuidoost werken (van het samenwerkingsverband Cultureel Zuidoost tot alle op zichzelf staande initiatieven). Waarbij de verbinding gemaakt wordt tussen

projectontwikkelaars en bewoners, tussen nieuwe en oorspronkelijke bewoners van het stadsdeel. Met een sterke bottom-up werkwijze, als een spin in het web werkt deze Unie als partner van het college van B en W. Het is de stuwende kracht om de culturele infrastructuur van Zuidoost tenminste de komende twaalf jaar de schaa sprong te laten maken die noodzakelijk is voor het stadsdeel. Veranker de culturele basis, van tijdelijkheid tot permanent, met structurele subsidie. Verhoog hiervoor het AFK-budget culturele voorzieningen Zuidoost als structureel investeringsbudget, met zowel bouw- als programmageld.

- Culturele ankers: verstevig het Bijlmer Parktheater (BPT) met een grootstedelijk gebouw en de OBA met een stadsdeelbibliotheek. Maak daarnaast plaats voor een filmhuis.
- Een 'Huis voor de Kunsten 3000': creëer een iconisch gebouw waarin verschillende kunstvormen samenkomen, het Leerorkest en de drum- en steelbands hun basis hebben en waar ruimte is voor een poppodium. Een plek waar de culturele diversiteit van het stadsdeel gevierd kan worden. Een huis met volop ruimte voor talent en excellentie. Met een veelvoud aan oefenruimtes, studio's, flexibele ruimtes (bijvoorbeeld voor beeldende kunsten, met CBK Zuidoost) en verschillende concertzalen/podia. Een gebouw dat door z'n architectuur en duurzaamheid (inter)nationaal tot de verbeelding spreekt en tevens uitnodigt tot samenwerking met instellingen uit de rest van Amsterdam en daarbuiten.
- Permanente plek voor tijdelijkheid: creëer een permanente plek voor tijdelijkheid op dezelfde wijze (demontabel en modulair) als de noodvoorziening voor de Amsterdam International Community School in Zuidoost. Hier kan zowel voor BPT als het Leerorkest en de drum- en steelbands tijdelijke studio- en repetitieruimte gecreëerd worden. Zodra de nieuwe gebouwen gereed zijn, kan dit een permanente plek worden voor tijdelijke culturele initiatieven. Een locatie die voortdurend evolueert.

2. Vrije ruimte

Vrije ruimte is een belangrijk onderdeel van een culturele leefomgeving. Amsterdam is dichtbevolkt, en de beperkte ruimte die er is, is kostbaar en vaak in handen van commerciële of private partijen. Dit maakt het voor kunstenaars en creatieven ingewikkeld de ruimte te vinden die nodig is voor hun werk. De gemeente toont zich daarvan bewust met de expeditie vrije ruimte en maakt van vrije ruimte een vast onderdeel van de planvorming (Omgevingsvisie Amsterdam 2050). Het is van belang om hiervoor blijvend plekken aan te wijzen in de stad.

- Vrije Ruimte Stadskaart: stel een gebiedsgebonden minimum percentage voor vrije ruimte in en breng in kaart waar vrije ruimte (permanent) kan worden ingericht.

Maak middelen vrij om te experimenteren met *model spaces*, naar Berlijns voorbeeld.

- Kennisuitwisseling: faciliteer een congres of een consortium, voor iedereen die zich bezighoudt met cultuur in de vrije ruimte. Daarbij kan ingezet worden op internationale kennisuitwisseling om lokaal te leren en toe te passen, zoals de Frei(T)räume/Envisioning Free Space Conference in Berlijn.

Frei(T)räume in Berlijn

In de Duitse hoofdstad is in kaart gebracht waar plek is voor vrije ruimte en waar ruimte langdurig (minstens tien jaar) gebruikt kan worden voor experimenten die een maatschappelijk doel dienen (waaronder kunst en cultuur). Tijdens het Model Space Project in 2018 zijn samen met de Technische Universiteit Berlijn 56 plekken in kaart gebracht waarop non-commerciële culturele activiteiten plaats kunnen vinden. Deze plekken, zogenaamde *model spaces*, worden op maat gemaakt en afhankelijk van de behoeften en mogelijkheden in een buurt ingericht. De overheid onderschrijft het belang van *model spaces* en ondersteunt en faciliteert ze. Ook zien omwonenden de meerwaarde van deze plekken (eigenaarschap), waardoor het creëren van dit soort locaties organisch verloopt. De overheid geeft de stadsontwikkeling meer uit handen om verandering van onderaf mogelijk te maken. Sinds 2016 wordt Envisioning Free Space in Berlijn georganiseerd, een conferentie met lezingen en workshops, die verschillende internationaal opererende partijen op het gebied van vrije ruimte bij elkaar brengt en de politieke draagkracht vergroot.

3. Broedplaatsen, ateliers en atelierwoningen

Broedplaatsen als lokale creatieve *hubs* waar gewerkt, ontmoet en ontwikkeld wordt, spelen een belangrijke rol in de stedelijke ontwikkeling van Amsterdam. Kunstenaars, creatieven en culturele ondernemers programmeren en verbinden met de buurt, op plekken die als kweekvijver worden gezien. Ze zijn daarom, zoals de gemeente terecht stelt, een cruciaal en fundamenteel onderdeel van de culturele infrastructuur. Het is goed dat de gemeente steeds vaker broedplaatsen meeneemt in tenders.

Ma.akbank

Ma.akbank is een waardevol initiatief dat vanuit het Maatschappelijk akkoord (Ma.ak020) is ontstaan en integraal problemen in de stad aanpakt, in samenwerking met wethouders, het ambtelijk team Democratisering en andere betrokken partijen. Momenteel loopt een verkenning voor een Ma.akbank die het huidige broedplaatsbeleid onder de loep neemt. Hierbij wordt gezocht naar hoe 'gezamenlijk te interveniëren om Amsterdam haar meest creatieve bewoners te laten behouden'.

Met de bezuinigingen op broedplaatsen van 1 miljoen euro in 2022 (een halvering van het budget) en 2,7 miljoen euro in 2023 en 2024 (geen budget) koerst Amsterdam nu echter niet op de noodzakelijke vooruitgang, maar op stilstand dan wel achteruitgang.

Omdat de aanwezigheid van kunstenaars en hun artistieke inbreng essentieel zijn voor de stad, stelt de gemeente een IJzeren Voorraad vast – een minimumaantal ateliers en atelierwoningen – om te kunnen wonen en werken. De vraag naar atelierwoningen is echter vele malen groter dan het aanbod. In de praktijk ontbreekt goed zicht op de IJzeren Voorraad: onduidelijk is over welke aantallen het precies gaat en er is niets afgesproken over een minimum aantal vierkante meters. De huidige inspanningsverplichtingen voldoen niet. Het gevolg is dat kunstenaars moeten plaatsmaken voor commerciële verhuur, ze krijgen er een kleiner atelier voor terug of worden de stad uitgedreven. Bovendien wordt er teveel gewerkt met korte (huur)contracten waardoor er voor kunstenaars in een atelierwoning of broedplaats te weinig sprake is van continuïteit en zekerheid. Het atelier- en broedplaatsenbeleid heeft zodoende een nieuwe impuls nodig. Een creatieve invulling van (tijdelijke) leegstand is positief, maar dat moet niet betekenen dat er geen ruimte wordt gemaakt voor permanente plekken. Hiervoor liggen er voorbij de stadsgrenzen, binnen de Metropool Regio Amsterdam (MRA) enorme kansen.

- IJzeren Voorraad: vergroot de IJzeren Voorraad, maak zoveel mogelijk de koppeling tussen wonen en werken (atelierwoningen) en hanteer daarbij een normering voor het aantal vierkante meters, de ligging en kwaliteit.
- Broedplaatsen: vergroot het aantal broedplaatsen, met een norm voor aantal en metrage per stadsdeel. Veranker het broedplaatsenbeleid met structurele middelen.
- Financiering: breid de recentelijk opgezette Regeling Integraal Maatschappelijk Initiatief (RIMI) uit. Het huidige broedplaatsenbeleid leunt nu te veel op alleen het kunst en cultuurbudget.

RIMI

De Regeling Integraal Maatschappelijk Initiatief (RIMI) is bedoeld voor maatschappelijk integrale initiatieven die bijdragen aan verschillende domeinen. Broedplaatsen kunnen een aanvraag indienen vanuit de gedachte dat ze verschillende functies vervullen, niet alleen voor kunstenaars, maar ook voor de buurt en de stad. De RIMI werd al vanaf de start in 2021 enorm overvraagd en laat zien dat er een brede behoefte is aan subsidie voor maatschappelijk participatieve projecten.

4. Nachtcultuur

Met de publicatie Toekomst van de nacht, Nachtcultuur in Amsterdam heeft de gemeente laten zien hoeveel waarde de stad hecht aan de artistieke potentie van de nachtcultuur. Terecht stelt deze nachtvisie dat de nachtcultuur van Amsterdam cultureel erfgoed is. Het aantal locaties dat 's nachts open is groeit in lijn met de toenemende vraag. De kunstraad ziet de behoefte aan een nachtloket als aanspreekpunt voor nieuwkomers en gevestigde partijen, waar zij terecht kunnen voor het pitchen van ideeën en voor informatie over vergunningen en het aanvragen van subsidies

Paradiso is een internationaal, nationaal en lokaal (nacht)podium. Het historische pand aan de Weteringschans kampt met gebreken op het gebied van akoestiek, logistiek en veiligheid, die de continuïteit van het podium in gevaar brengen. Tegelijkertijd is er aan weerszijden van het gebouw de mogelijkheid tot uitbreiding. Door zowel te verbouwen als te vergroten kan de poptempel ook op de lange termijn bijdragen aan het behoud van hoogwaardige nacht- en popcultuur in de Amsterdamse binnenstad.

- [Paradiso](#): leg de verbouwing en uitbreiding van Paradiso vast.
- [Nachtloket](#): realiseer een 'nachtloket' – door de gemeente eerder Team Nachtcultuur genoemd.
→ lees [hier het Advies Nachtcultuur \(AKr, 2021\)](#)

5. Referentienorm

De gemeente Amsterdam ontwikkelde een referentienorm die bij nieuwbouw voorziet in een vast aantal vierkante meters voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen. Sinds 2018 is ook kunst en cultuur hierin opgenomen. Deze norm zorgt alleen voor een reservering van vierkante meters, de (incidentele) financiering voor het realiseren van die ruimte moet dan nog worden gedekt. Het (structurele) exploitatiebudget blijft ongewis. Dit probleem heeft zich eerder voorgedaan bij Muziekgebouw aan 't IJ en speelt nu ook bij de nieuwe Meervaart.

- [Exploitatiedekking](#): breid de referentienorm uit met een dekkend financieel plan voor exploitatie.

6. Kunst in de openbare ruimte

Nederland kent een traditie van kunst in de openbare ruimte die uniek is. Kunst in de openbare ruimte versterkt de identiteit van de omgeving en draagt bij aan de leefbaarheid in de stad. Het budget voor kunst in de openbare ruimte is in Amsterdam beperkt. Betrokkenheid, mankracht en middelen voor kunst in de openbare ruimte zijn per stadsdeel anders geregeld. De huidige percentageregeling kunst in de openbare ruimte die in 2020 is vastgesteld – 0,5 procent van

de inrichtingskosten van openbare ruimte – is marginaal. De regeling geldt alleen voor nog te ontwikkelen gebieden en werkt nu niet naar behoren.

- Percentageregeling: breng een differentiatie aan in de hoogte van de percentages voor kunst in de openbare ruimte, met bij lagere investering(en) in gebiedsontwikkeling een hoger percentage (tot drie procent), en hanteer daarbij een ondergrens van 50.000 euro.
- Stadsdeelbudget: alloceer per stadsdeel een ruim budget voor kunst in de openbare ruimte en werf per stadsdeel een curator als bemiddelaar om dit geld, samen met het Stadscuratorium te besteden.
→ lees [hier](#) het advies van Stadscuratorium Amsterdam over de percentageregeling

7. Kunst- en cultuureducatie

Het huidige Convenant Basispakket Kunst- en Cultuureducatie loopt af in het schooljaar 2022-2023. Met het basispakket heeft Amsterdam kunst- en cultuureducatie een grotere rol gegeven in het curriculum op Amsterdamse basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs. Amsterdam liep hierin voorop. Het huidige convenant is gebaseerd op muziekeducatie, maar er bestaat al langer de wens om meer disciplines bij het basispakket te betrekken, ook met het oog op het (toekomstige) landelijke curriculum. Het is belangrijk dat de gemeente (Onderwijs en Kunst en Cultuur) en de schoolbesturen langdurige afspraken maken om het succes van het basispakket een vervolg te geven. In een nieuw convenant kan ook de regeling rond de cultuurcoaches betrokken worden.

- Nieuw Convenant Basispakket: stel samen met de schoolbesturen een nieuw convenant op, zodat kunst- en cultuureducatie verankerd blijft in het beleid van de stad.

8. OBA

De Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) vervult in de wijken van Amsterdam een sterke maatschappelijke en educatieve rol. Naast boeken lenen of studeren, is de bibliotheek ook een ontmoetingsplek voor velen. Daarnaast draagt de OBA bij aan gelijke kansen (in het onderwijs), speelt het een cruciale rol in het leesoffensief en is de OBA belangrijk bij het mogelijk maken van digitale inclusie. Vanaf 2025 staat die maatschappelijke en educatieve rol echter onder druk: de OBA wordt structureel gekort met 1,5 miljoen euro per jaar.

- [OBA](#): verhoog het budget voor de OBA, zodat de OBA met het oog op de groei van de stad toekomstbestendig blijft. De OBA staat op de gemeentebegroting onder Kunst en Cultuur, het belang van de OBA op het gebied van educatie legitimeert echter een budgetverhoging vanuit Onderwijs.

9. Nationaal Slavernijmuseum

Eind januari 2022 bracht de gemeente Amsterdam negen potentiële locaties naar buiten voor het Nationaal Slavernijmuseum. Drie kwartiermakers worden aangesteld om het ondernemingsplan op te stellen. De ambitie van Amsterdam om plek te bieden aan het toekomstig Nationaal Slavernijmuseum vereist op korte termijn een keuze voor de locatie, een programma en ondernemingsplan.

- [Nationaal Slavernijmuseum](#): bestendig de realisatie van het slavernijmuseum.
→ lees [hier](#) het Advies Nationale Museale Voorziening Slavernijverleden (AKr en RvC, 2021)

10. Positie (jonge) organisaties en makers

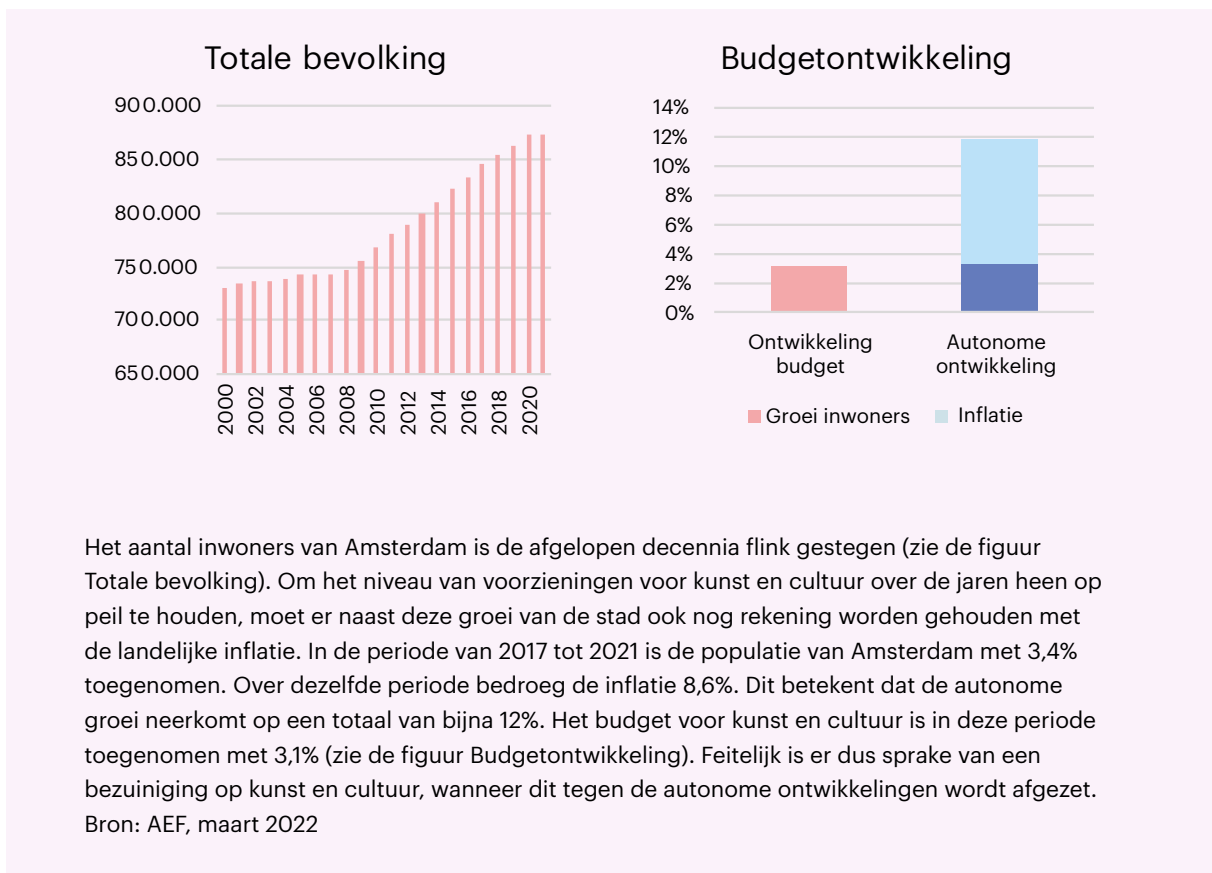
Bij de besluitvorming over het Kunstenplan 2021-2024 is door de gemeente flink bezuinigd op de reguliere budgetten voor ontwikkeling en productie voor onafhankelijk werkende makers bij het AFK. Acute problemen en zich opbouwende krapte in de vierjarige subsidies zijn gerepareerd met projectgelden bedoeld voor makers, versterking van jonge organisaties en innovatie. Voor het bereiken en behouden van publiek en het voortbestaan van de sector zijn (door)ontwikkeling van artistiek talent, nieuwe organisatievormen en technologie juist in deze tijd van groot belang. Corona heeft de sector op achterstand gezet. Vooral onafhankelijk werkende makers en (andere) zelfstandigen zijn hiervan de dupe. Projectsubsidies (inclusief stipendia) geven de nieuwe kunstenaarsgeneratie een stem, maar ook veel mid-career makers in de stad zijn ervan afhankelijk, evenals kleinere festivals en presentatieplekken.

- [Budget projectsubsidies AFK](#): verhoog het budget voor projectsubsidies bij het AFK. Makers hebben vertrouwen en flexibiliteit nodig, ondersteuning waarin niet alleen ruimte is voor resultaat, maar ook voor het artistiek proces en experiment.
- [Budget ontwikkeling jonge organisaties AFK](#): verhoog het budget waarmee jonge culturele organisaties zich in twee jaar kunnen versterken en doorontwikkelen. Vier jaar geleden als nieuw instrument geïntroduceerd, slaat de regeling inmiddels aantoonbaar succesvol de brug tussen projectmatig werken en vierjarige subsidies.

BUDGET KUNST EN CULTUUR

Kunst en cultuur heeft een enorme economische en sociaal maatschappelijke waarde. Het biedt meer dan alleen inspiratie, verbeelding en troost. De coronacrisis heeft het belang van de kunsten onder een loep gelegd en de wisselwerking met andere domeinen benadrukt. Kunst en cultuur is essentieel in gebiedsontwikkeling, heeft een grote impact op de leefbaarheid en daarmee op het vestigingsklimaat van de stad. Met haar veelzijdig aanbod van kunst zet Amsterdam Nederland internationaal op de kaart. Cultuurbezoek levert de stad ook in andere sectoren, zoals horeca en toerisme, veel rendement. De creatieve industrie, waarvan de cultuursector een belangrijk onderdeel is, is goed voor tien procent van de totale werkgelegenheid in Amsterdam (bron: gemeente Amsterdam 2020). Daarbij kunnen kunstenaars met hun verbeeldingskracht en ontwerpend vermogen oplossingen aandragen bij stedelijke vraagstukken.

Het belang van kunst en cultuur voor de stad krijgt geen vertaling in de gemeentebegroting. Het kunstenplanbudget is te krap en feitelijk is er in Amsterdam **al vele jaren sprake van een bezuiniging** op kunst en cultuur. Dit berekende onderzoeks- en adviesbureau Andersson Elffers Felix voor de kunstraad. Het budget voor kunst en cultuur is in de afgelopen jaren weliswaar licht verhoogd, de groei van de stad en het effect van inflatie kregen geen vertaling in het cultuurbudget. De subsidies zijn niet of amper geïndexeerd, ondertussen zijn de effecten van de stijgende vastgoed- en energieprijzen enorm en wordt van instellingen fair pay verwacht.

En nu kijkt de sector tegen nóg meer bezuinigingen aan. Onder meer een bezuiniging op broedplaatsen, op de OBA en op cultuureducatie. Bezuinigingen die oplopen tot 8,5 miljoen euro, een besluit van het vorige college. De kunstraad ziet dat het inboeken van een bezuiniging onvermijdelijk was om in coronatijd de gemeentebegroting sluitend te krijgen. Maar deze bezuinigingen hebben desastreuze gevolgen voor hetgeen Amsterdam de afgelopen jaren heeft opgebouwd en wat ten tijde van de coronacrisis met moeite overeind gehouden is.

De kunstraad gaat ervan uit dat het volgend college de intentie heeft om de bezuinigingen terug te draaien. Maar de stad heeft meer nodig dan dat. Kunst en cultuur is een essentieel onderdeel van de stad als geheel. Het belang van kunst en cultuur moet terugkomen in het coalitieakkoord en in de gemeentebegroting. Een verhoging van het budget is hierbij noodzakelijk.

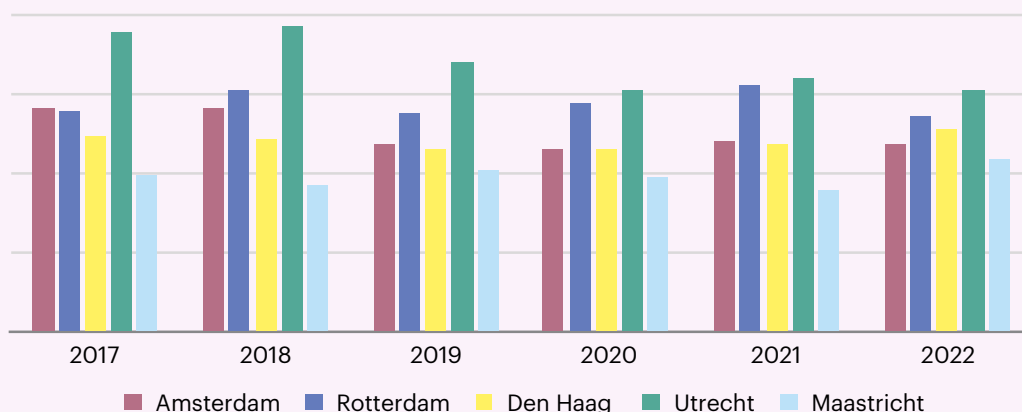
In **vergelijking met andere Nederlandse steden** blijkt dat de gemeente Amsterdam allerminst royaal inzet op kunst en cultuur. Utrecht en Rotterdam zijn koplopers met het hoogste percentage voor kunst en cultuur ten opzichte van de gemeentebegroting. In G4-verband staat Amsterdam in 2022 zelfs onderaan. Als gekeken wordt naar het budget per inwoner valt vooral Rotterdam op, niet alleen vanwege verreweg het hoogste bedrag per inwoner, maar ook door de groei van dit bedrag in de afgelopen jaren.

Fair pay

In 2019 heeft de kunstraad laten berekenen wat de meerkosten van de toepassing van de Fair Practice Code voor de gemeente Amsterdam in 2021 zouden zijn. Dat kwam neer op totaal 2,8 miljoen euro. Ook voor Rotterdam is destijds een raming gemaakt. De gemeente Rotterdam heeft naar aanleiding daarvan besloten jaarlijks 1,87 miljoen euro uit te trekken om fair pay binnen de Rotterdamse cultuursector mogelijk te maken.

→ lees [hier](#) het Advies Personele Lasten Kunstenplan (AKr, 2019)

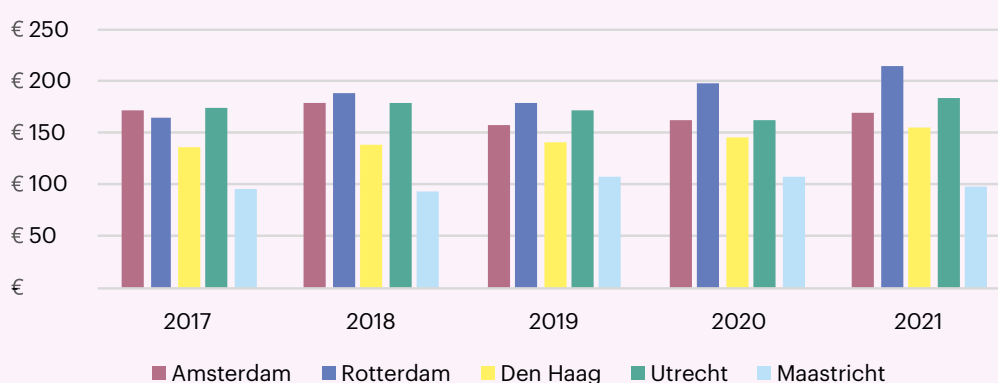
Relatieve uitgaven kunst en cultuur

In de figuur Relatieve uitgaven kunst en cultuur zijn de uitgaven voor kunst en cultuur (CBS taakvelden 5.3, 5.4 en 5.5) volgens de begroting van vijf gemeenten afgezet tegen relevante inkomensposten (de baten uit taakveld 3.4, grotendeels bestaand uit toeristenbelasting, en taakveld 0.7, het gemeentefonds). De exacte waarde van deze verhouding is arbitrair, maar de verschillen tussen gemeenten geven wel inzicht in de relatieve uitgaven aan kunst en cultuur. Om deze reden is er geen verticale as opgenomen.

Bron: AEF, maart 2022

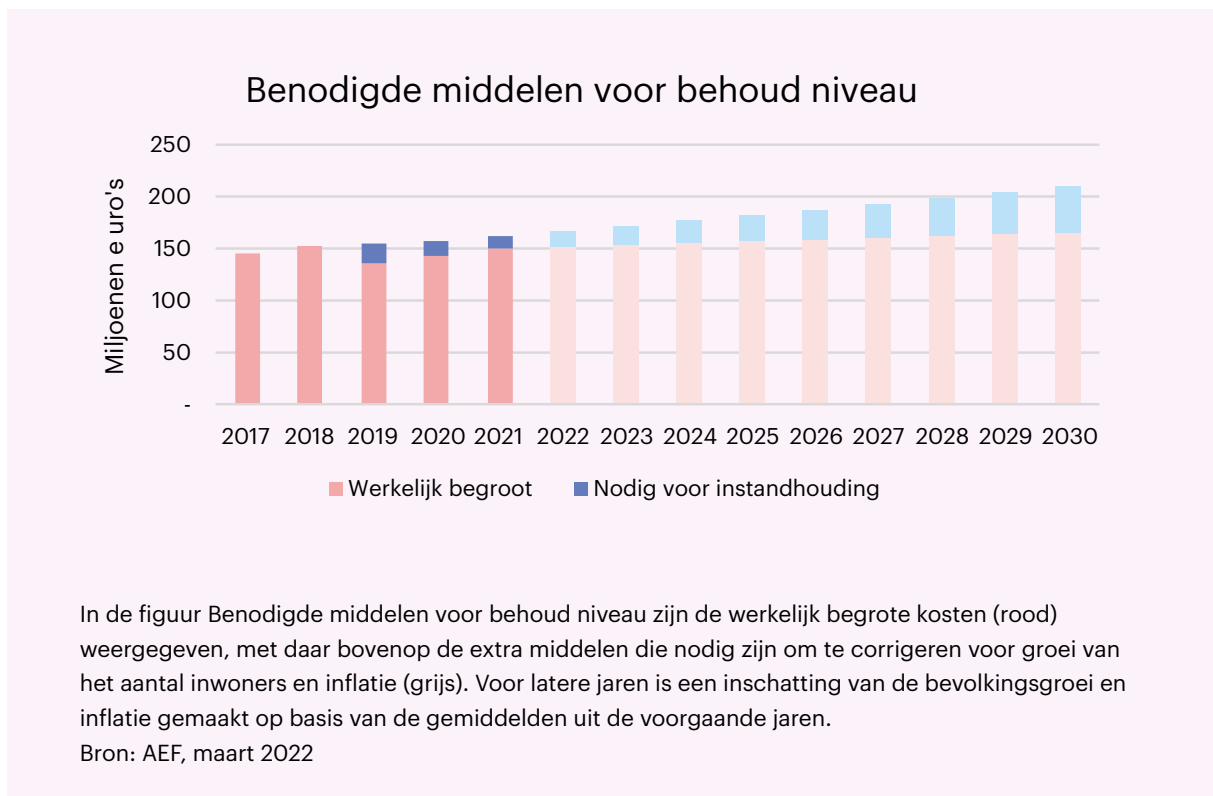
Uitgaven kunst en cultuur per inwoner

In de figuur Uitgaven kunst en cultuur per inwoner is het jaarlijkse budget per inwoner voor kunst en cultuur weergegeven voor vijf gemeenten. Als er geen sprake zou zijn van inflatie, zou het jaarlijkse budget per inwoner gelijk moeten blijven om het bestaande voorzieningenniveau op peil te houden.

Bron: AEF, maart 2022

De stad blijft groeien, het aantal inwoners stijgt en er is sprake van (oplopende) inflatie. Het budget voor kunst en cultuur moet met deze ontwikkelingen meestijgen om het bestaande niveau van voorzieningen te kunnen handhaven. Om het voorzieningenniveau van 2017 te behouden, zou er in 2022 alleen al ongeveer 15 miljoen euro extra nodig zijn ten opzichte van de huidige begroting. De prognose van AEF laat zien dat het verschil tussen wat nodig is om de huidige voorzieningen te behouden en wat begroot is, in 2030 groeit tot 44 miljoen euro. En dit is niet voldoende. De grote noodzakelijke investeringen in kunst en cultuur over de hele stad zijn hier nog niet eens in meegenomen. De kunstraad roep het gemeentebestuur op het belang van kunst en cultuur voor de stad te vertalen in de gemeentebegroting en de meerjarige investeringsimpulsen in de stad mogelijk te maken.

Naast een verhoging van het budget voor kunst en cultuur vanuit de gemeentemiddelen, kan de gemeente een katalyserende rol vervullen op het gebied van particuliere financiering. De gemeente zou – bijvoorbeeld ter gelegenheid van het 750-jarig bestaan van Amsterdam – een bemiddelende rol kunnen spelen bij het vormen van een **particulier (filantropisch) fonds**, vergelijkbaar met Stichting Droom en Daad in Rotterdam. Een fonds dat de komende jaren van belang kan zijn voor het verder financieren van de culturele infrastructuur. Ook het (internationale) bedrijfsleven zou aangespoord kunnen worden om hier een bijdrage aan te leveren. Verschillende Amsterdamse ‘persoonlijkheden’ kunnen van waarde zijn bij het samenbrengen en verbinden van particulieren en bedrijven in een fonds dat bijdraagt aan nieuwe voorzieningen die niet zoals de grote gevestigde instellingen snel kunnen rekenen op steun.

Amsterdam heeft in coronatijd met de noodsteunregelingen laten zien het belang voor kunst en cultuur te onderschrijven. Amsterdam kan nu weer het verschil maken. Investeer in de stad door duurzaam te investeren in kunst en cultuur.

COLOFON

Culturele Investeringsrekening 2022 - Advies Amsterdamse Kunstraad, 16 maart 2022

investeringsrekening.kunstraad.nl

Bestuur

Felix Rottenberg, voorzitter
Paulette Smit, vicevoorzitter
Alida Dors
Jaïr Strandens
Katja Weitering
Isis van der Wel

Bureau

Barbara van de Water, algemeen secretaris a.i.
Sjaiesta Badloe, beleidsmedewerker
Bianca Nieuwboer, beleidsmedewerker
Liza Titawano, beleidsmedewerker
Jaïr Buisman, projectmedewerker

Vormgeving

Webdesign: Thijs de Mooij
Filmbekenden uit De Nieuwe Mens (2021), regie: Thomas Bierens
Pdf: Context - creative studio

Met dank aan onderzoeks- en adviesbureau Andersson Elffers Felix en alle personen en organisaties die de kunstraad sprak ter voorbereiding op de Culturele Investeringsrekening 2022.